

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ «ανέγνω»

«Ομοίως και **Αμφιλόχιος** ο του Ικονίου ούτω φησιν· ου γαρ τοις πίναξι τα σαρκικά πρόσωπα των αγίων δια χρωμάτων επιμελές ημίν εντυπούν, ότε ου χρήζομεν τούτων, αλλά την πολιτείαν αυτών δε αρετής εκμμείσθαι». Mansi 13,301D.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ «ανέγνω»

«Αιρετικών ουν ιδιών εστι το περικεκομμένας εκβάλλειν τας χρήσεις. Επει εί τις φιλοπόνως ερευνήσει, ουδαμώς την έννοιαν του πατρός ευρήσει απαγορεύουσαν την των σεπτών εικόνων ανατύπωσιν, αλλ' εγκωμιάζων την ανδρείαν και στερότητα της ψυχικής διαθέσεως των αγίων, και προκρίνων την των αρετών εργασίαν, ταύτά φησιν ο πατήρ, και ίνα προς μίμησιν ημάς αναγάγη της αυτών πολιτεία. Ου γαρ δια σαρκικήν φιλίαν αυτους εγκωμιάζομεν, ουδέ αναστηλογραφούμεν· αλλά προς μίμησιν θέλοντες έχειν τας αυτών αρετάς, και ουν βίβλοις τους βίους αυτών ανιστορούμεν, και εικονική γραφή αυτους αναζωγραφούμεν, ήκιστα χρηζόντων του παρ' ημών ιστορικώς εγκωμιάζεσθαι, ή στηλογραφικώς εικονίζεσθαι, αλλά προς την ημών ωφέλειαν, καθά είρηται, τούτο ποιούμεν. Ου γαρ μόνον τα πάθη των αγίων προς ημετέραν σωτηρίαν εστί παιδαγωγικά, αλλά και αυτή η συγγραφή των παθημάτων αυτών και δια εικονικής αναζωγραφήσεως δεικνυμένη, ωσαύτως και η ετήσιος αυτών μνήμη. Όλος γαρ ο χαρακτήρ του λόγου ταύτην την έννοιαν παρίστησι, και προς ανατροπήν των σεπτών εικόνων εστί ουδαμώς το παρά του πατρός ειρημένον, ουδέ διαβολήν τινά προς αυτάς πεποίηται. Ει γαρ φάσκει, ου χρώμασι τοις πίναξι τα σαρκικά αυτών πρόσωπα επιμελές ημίν αντιπούν, δια τον σκοπόν της αρετής ταύτα παρ' αυτου λέλεκται. Επιφέρει γαρ. Αλλά την πολιτείαν αυτών δι' αρετής εκμμείσθαι. Επιμελές γαρ ημίν τας αρετάς των αγαθών ανδρών εκλέγεσθαι, και τας πράξεις αυτών μιμείσθαι. Και την πολιτείαν αυτών ζηλούν. Το δε ναούς αυτοίς αναδείμασθαι διηνεκώς, ή ουν εικόνοι τούτους αναστηλούν, καταφρονούντες της τούτων αρετής ουκ επαινετόν. Ουδείς γαρ αν επαινέσειεν, ει ίδοι άνδρα τας αρετάς των αγίων αποκρουόμενον, και ημέρα τη ημέρα εικόνας τούτον ανατιθέμενον, ή ναούς εγείροντα πλείστους, ή σκεύη ιερά κατασκευάζοντα, και τον εαυτου ναόν τοις ενθέοις αρεταίς μη κατακοσμούντα. Έφη γαρ ο Θεός δια Ησαίου του προφήτου προς τους ούτω διακειμένους· εάν προσφέρητέ μοι σεμίδαλιν, μάταιον θυμίαμα, βδέλυγμά μοι εστι. Και όταν τας χείρας υμών εκτείνητε προς με, αποστρέψω τους οφθαλμούς μου αφ' υμών· και εάν πληθύνητε την δέησιν, ουκ εισακούσομαι υμών. Αλλά τι ποιήσετε; λούσασθε, καθαροί όψεσθε, αφέλετε τας πονηρίας από των ψυχών υμών απέναντι των αφθαλμων μου. Παύσασθε από των πονηριών υμών, μάθετε καλόν ποιείν· εκζητήσατε κρίσιν, ρύσασθε αδικούμενον, κρίνατε ορφανώ, και δικαιώσατε χήραν. Όταν ουν ταύτα καταρθώσωμεν, τότε και τα παρ' ημών προσφερόμενα δεκτά παρά τω Θεώ, είτε άγιοι ναοί εισίν, είτε ιερά σκεύη, είτε και σεπταί εικόνες. Ούτως ουν αρμόδιόν εστιν εκλέγεσθαι ημάς προς μνήμην αγίων τας τούτων αρετάς, κατά το δυνατόν εκμμείσθαι. Τούτο γαρ εστι μαρτύρων εγκώμιον, η προς αρετήν παράκλησις των συνεκλεγμένων, ως ο μέγας έφη Βασίλειος εν τοις ηθικοίς αυτου λόγοις. Συν τούτοις δε καθά είρηται, και το ναούς εγείρειν, και εικόνας ανατυπούν, και ιερά σκεύη το Θεώ προσφέρειν, των αξιεπαινέτων εστί· δει γαρ και ταύτα ποιήσαι, κακείνα μη αφιέναι, ο αληθής λόγος ημάς εκδιδάσκει, ου γαρ αν τις αρετήν κτήσασθαι δύναιτο, εάν μη εν ταις αυλαίς του κυρίου παρο(ε)δ(ρ)εύη, δια της αναγνώσεως ενωτίζηται των θείων λογίων, και δια της οράσεως προς αίσθησιν οδηγήται των τε ευαγγελικών εξηγήσεων και μαθημάτων, και των μαρτυρικών

διηγήσεών τε και άθλων. Εν παντί δε καιρώ και τόπω και χρόνω και ώρα τας αρετάς ποιείν επιμελής εστι και επάναγκες· ότι και τοις παθήμασι του Χριστού εμπολιτεύεσθαι πάντοτε και αεί και δια παντός αναγκαίον, και την νέκρωσιν αυτου εν τω σώματι ημών περιφέρειν, και επιμελώς τούτο ποιείν, λυσιτελής· πρόξενον γαρ εστι της ουρανών βασιλείας. Το δε σταυρούς πολλούς εγχαράττειν εν ενί οικίσκω, και καταφρονείν των ...εντολών του Χριστού, και της μιμήσεως των παθημάτων αυτου των ανοήτων εστίν· άνευ γαρ των έργων η πίστις νεκρά. Φησί γαρ διαγγελικώς ο κύριος· ου πας ο λέγων μοι, κύριε κύριε, εισελεύσεται εις την βασιλείαν των ουρανών, αλλ' ο ποιών το θέλημα του πατρος μου του εν ουρανοίς. Ετι δε εχόμενοι των προκειμένων, και ετέραν απόδειξιν προς τοις ειρημένοις αποδώσομεν. Σύνηθές εστι τοις το σωτήριο ημίν του Θεού διασαφήσασι θέλημα αγίοις πατράσιν ημών, και έκτασιν την των εντολών τήρησιν εκδιδάσκειν ημάς, και προς ην εντολήν εστιν αυτοίς ο σκοπός ρυθμίζειν τους ακρωμένους, ταύτην διαγγέλλειν υψηλήν τε και μείζονα· ίνα ως άγκυραν ασφαλή ταύτην κατέχοντες, μηδέ περι τας λοιπάς αμελώμεν. Δια δε την έκτασιν του μήκους τους πλείους σιγήσαντες Δια δε την έκτασιν του μήκους τους πλέους σιγήσαντες, **Αστέριον τον Αμασειάς εις μέσον αγάγωμεν. Και γαρ αυτός εις τον Λάζαρον και εις τον πλούσιον λόγον συγγραψάμενος**, έμφασίν τινα περιπτωχοτροφίας και κατά πλουτούντων διαγορεύσας παραινεί τοις πλουσίοις την ελεημοσύνην εγκαρπίζεσθαι, και μη φαιδρωσ και λαμπρώς μαλακοίς ματίοις αμφιέννυσθαι και παρεισάγει ηθικόν τινα λόγον προς τινας ευλαβεστέρους κατά τον βίον, πλούτου εφιεμένους, λέγων ούτως· μη γράφε τον Χριστόν εν ματίοις, αλλά μάλλον την των αναλωμάτων τούτων δαπάνην πτωχοίς προσπορίζου. Είτα και θέλων εκκόψαι του πλούτου την έφεσιν, επιφέρει· αρκεί γαρ αυτώ η μία της ενσωματώσεως ταπεινώσις· τουτέστιν, ουκ αρεστόν Χριστώ τω Θεώ ημών, δια κοσμικής προσπαθείας και φιλαργυρίας εμφανίεσθαι τα της οικονομίας αυτου μυστήρια. Ουδέ γαρ ευσεβές εστιν ή αποδεκτόν ενώπιον αυτου, ευαγγελικής αναμνήσεως ένεκεν ύλην πλούτου θησαυρίζειν, και προφασίζεσθαι προφάσεις εν αμαρτίαις· πτωχών δε καταφρονείν ενδεομένων άρτων και ενδυμάτων, και σκεπασμάτων εστερημένων. Τούτο γαρ φιλαργυρίας ίδιον, και ουκ ευσεβείας. Ωσπερ γαρ ου κοινωνία φωτί προς σκότος, ουδέ μετοχή δικαιοσύνη και ανομία· ούτως ουδέ πλούτου έφεσις, και ματίων μαλακών αμφίεσις, προς την ευαγγελικήν ανατύπωσιν και ιστορίαν. η μεν γαρ την της οικονομίας διήγησιν τρανώσ ημάς εκδιδάσκει, εις σωτηρίαν ανάγουσα· η δε ταλανίζεται ως υπεύθυνος κολάσεως, καθώς φησιν Ιάκωβος ο αδελφόθεος· οι πλούσιοι κλαύσατε και θρηνησατε, ολολίζοντες επί ταις ταλαιπωρίαίς υμών. Ο πλούτος υμών σέσηπε, και τα μάτια υμών ση(.)πα γέγονεν· ο χρυσός υμών και ο άργυρος κατίωται, και ο ιός αυτών εις μαρτύριον υμίν μένει. τοιγαρουν, καθά είρηται, πάντα τα δια φιλαργυρίαν γινόμενα, τω κόσμω οίχεται. δυνατόν γαρ ημίν εστι δια μικρού τινος αναλώματος έχειν διατροφάς, ενδύματά τε και σκεπάσματα, και εν τούτοις αρκείσθαι. παν γαρ ό μη δια χρείαν, αλλά δια καλλωπισμόν παραλαμβάνεται, περπερείας έχει κατηγορίαν, ως ο θείος έφη Βασίλειος. Αρκεσθώμεθα ουν οις χρείαν έχομεν, και εκ τούτων τοις πτωχοίς επαρκέσωμεν, και χείρα αυτοίς ορέξωμεν, ίνα και της του κυρίου φωνής ακούσωμεν λεγούσης· μακάριοι οι ελεήμονες, ότι αυτοί ελεηθήσονται· και, εφ'όσον εποιήσατε ενί τούτων των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε. Και επειδή Αστερίου μνήμην εποιησάμεθα, φέρε τοις αυτου λόγοις χρησάμενοι, την των σεπτών εικόνων παράδοσιν αρχαίαν. Θεσμοθεσίαν αποδείξωμεν της Καθολικής Εκκλησίας. Και γαρ αυτός θεασάμενος εικόνα του πάθους Ευφημίας της μάρτυρος, εγκωμίοις εκέχρηστο τοιοίσδε. Γυνή τις ιερά παρθένος ακήρατος Θεώ την σωφροσύνην καθιερώσασα, Ευφημίαν καλούσιν αυτήν.

Τυράννου δέποτε τους ευσεβούντας ελαύνοντος. Μάλα προθύμως τον επί θανατώ είλετο κίνδυνον. Οι δε δη πολίται και κοινωνοί της θρησκείας υπέρ ης ετελεύτησαν, ως ανδρείαν ομού και ιεράν την παρθένον θαυμάσαντες, πλησίον του ιερού την θήκην δειμάμενοι, καταθέμενοί τε την λαρνακαν, τιμάς τελούσιν αυτή, και την ετήσιον εορτήν, κοινήν και πάνδημον ποιούνται πανήγυριν. Οι μεν ουν των του Θεού μυστηρίων ιεροφάνται και λόγω τιμώσι την μνήμην αεί, και όπως εξετέλεσε τον της καρτερίας αγώνα, επιμελώς τους συνιόντας λαούς εκδιδάσκουσιν. Ο δε δη ζωγράφος ευσεβών και αυτός δια της τέχνης τα κατά δύναμιν, πάσαν την ιστορίαν ουν σινδόνι χαράξας, αυτού του περί την θήκην ιερόν ανέθηκε θέαμα. Έχει δε ώδε φιλοτέχνημα. Υψηλός επί θρόνου καθίδρυσται δικαστής, πικρόν και δυσμενές βλέπων εις την παρθένον· οργίζεται γαρ όταν εθέλη καν ταις αψύχοις ύλαις η τέχνη. δορυφόροι δε της αρχής και στρατιώται πολλοί· οι μεν των υπομνημάτων υπογραφείς δέλτους φέροντες και γραφίδας· των θάτερος αναρτήσας από του κηρού την χείρα, βλέπει προς την κρινομένην σφοδρώς, όλον εκκλίνας το πρόσωπον, ώσπερ παρακελυόμενος γεγωνότερον λαλείν, ίνα μη κάμωνν περί την ακοήν, εσφαλμένα γραφή και επιλήψιμα· έστηκε δε η παρθένος εν φαιώ χιτώνι και ματιώ την φιλοσοφίαν σημαίνουσα, ως μεν έδοξε (. . .) γραφεί, και την όψιν αστεία· ως δε εμοί δοκει, την ψυχήν κεκαλλωπισμένη ταις αρεταίς. άγουσι δε αυτώ προς τον άρχοντα δυο στρατιώται, ο μεν έλκων επί το πρόσω, ο δε κατόπιν επείγων κεκραμένον της παρθένου το ήθος αιδοί και στερρότητι. νεύει μεν γαρ εις γην ώσπερ ερυθριώσα τας όψεις των αρρένων· έστηκε δε ακατάπληκτος, ουδέν πάσχουσα προς τον αγώνα δειλόν. Ως έγωγε τους άλλους τέως επήγουν ζωγράφους, ότε εθεασάμην της γυναικός εκείνης της Κολχιδος το δράμα, όπως μέλλουσα τοις τέκνοις επιφέρειν το ξίφος, ελέω και θυμώ μερίζει το πρόσωπον· και θάτερος μεν των οφθαλμών την αρχήν εμφανίζει, θάτερος δε την μητέρα μηνύει φειδομένην και φρίττουσαν. Νυν δε το θαύμα απ'εκείνης της ευνοίας προς ταύτην μετέθηκα την γραφήν και σφοδρά γε άγαμαι του τεχνίτου, ότι μάλλον έμιξε των χρωμάτων το ήθος, αιδώ τε ομού και ανδρείαν κεράσας, πάθη κατά φύσιν μαχόμενα. προβαινούσης δε εις το πρόσω της μιμήσεως, δήμιοί τινες εν χιτωνίσκοις γυμνοί ήδη ήρχοντο του έργου· και ο μεν δραξάμενος της κεφαλής, και ανακλίνας εις το κατόπιν, περείχε τω ετέρω ευτρεπές εις τιμωρίαν της παρθένου το πρόσωπον· ο δε παραστάς εξέκοπτε των οδόντων· σφύρα δε και (τ)ερετρον φαίνεται της τιμωρίας τα όργανα. Δακρύω δε το εντεύθεν, καί μοι το πάθος επικόπτει τον λόγον. Τας γαρ του αίματος σταγόνας ούτως εναργώς επέχρωσεν ο γραφεύς, ώστε είποις αν προχείσθαι των χειλέων αληθώς, και θρηνήσας απέλθοις. Δεσμοτήριον μετά ταύτα· και πάλιν η παρθένος σεμνή εν τοις φαιοίς ματιόις κάθηται μόνη, εκτείνασα τω χείρε προς ουρανόν, και καλούσα Θεόν επίκουρον των δεινών. Ευχομένη δε αυτή φαίνεται υπέρ κεφαλής το σημείον, ό δη νόμος Χριστιανοίς προσκυνείν τε και επιγράφεσθαι· σύμβολον οίμαι του πάθους, όπερ αυτήν εξεδέχετο. Ευθύς γουν και μετ'ολίγον πυρ αλλαχού σφοδρόν ο ζωγράφος ανήψεν, ερυθρώ χρώματι ένθεν και ένθεν απιλαμφθέντι σωματοποιήσας την φλόγα. Ίστησι δε μέσην αυτήν τας χείρας προς ουρανόν δι(εφ)απλωσασαν, αχθηδονα δε ουδεμίαν επιφαινουσαν τω προσώπω, αλλά τουναντίον γεγηθυίαν, ότι προς την ασώματον και μακαρίαν εξεδήμει ζώνη. Μέχρι τούτου και ο ζωγράφος έστηκε την χείρα, καγώ τον λόγον. Ωρα δε σοι και αυτήν, ει βούλει, τελέσαι την Γραφήν, ίνα κατίδης ακριβώς, ει μη πολύ κατόπιν της εξηγήσεως ήλθομεν. και ταύτα μεν Αστεριος. Σκοπούντες δε τα εν τη θεία γραφή ειρημένα, ευρήσομεν τον αυτόν εκείθεν εκλεξάμενον τα παρ' αυτού διηγορούμενα. ο Θεός γαρ τω θεράποντι αυτού Μωσεί περί της σκηνης διατασσόμενος, ποικίλα και διάφορα εν αυτή έργα προσάξας, προς τούτοις έφι·

ποιήσεις αυλαίας εκ βύσσου κεκλωσμένης, και υακίνθου, και πορφύρας, και κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβίμ· εργασία υφαντού ποιήσεις αυτάς. Και αυτή μεν η διαταγή διδάσκει ημάς, ίνα τα τω Θεώ ανατεθειμένα αναλώμασι πλείστοις κατασκευάζωνται· επί δε των ανθρωπίνων ουχ ούτως· είρηται γαρ τω λαώ· και μιάτιον εκ δυο υφασμένον ουκ επιβαλείς σεαυτώ. Λευκότατα δε ο θείος απόστολος τούτων την έννοιαν παρίστησι παραγγέλλων· τας γυναίκας εν καταστολή κοσμίω, μετά αιδούς και σωφροσύνης κοσμείν εαυτάς, μη εν πλέγμασιν, ή χρυσώ, ή μαργαρίταις, ή ματισμώ πολυτελεί· αλλ' ό πρέπει γυναιξίν επαγγελιομέναις θεοσέβειαν δι' έργων αγαθών. ταύτα ουν ειδότες ημείς οι τω Θεώ μονώ την λατρείαν ημών εν πνεύματι και αληθεία προσάγοντες, πάντα τα αυτώ ανατεθειμένα και καθιερωμένα, είτε θείος τύπος του τιμίου σταυρού, είτε άγιον ευαγγέλιον, είτε σεπταί εικόνες, είτε ιερά σκεύη εισί, και ασπασώμεθα και περιπτυξώμεθα, ως ελπίδα έχοντες αγιασμού μεταλαμβάνειν παρ' αυτών· και προσκύνησιν τιμητικήν αυτοίς αποδώσωμεν. Προσκυνείτε γαρ, φησί, τω υποποδίω των ποδών αυτού, ότι άγιός εστι· διο και Γρηγόριος ο Θεολόγος εν τω εις τα γενέθλια του Χριστού λόγω αυτού ούτω φησί· την Βηθλεέμ τίμησον, και την φάτνην προσκύνησον· α γαρ τω Θεώ ανατέθεινται, τη αυτού επιφοιτήσει τε και μεθεξει αγιά εστι, καθώς πάσα η θεία γραφή μαρτυρεί· και ως αγίω η τιμή της αγιότητος ουκ άλλως φυλάττεται, ή δια της ημως χετικής προσκυνήσεως. Αυτοί δε ετι εμπνέοντες ψευδούς, αλλότριον τι της καθολικής εκκλησίας συρράψαντες, φασίν» Mansi 13,304E-309E

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ «ανέγνω»

«Συνωδά δε τούτοις και **Θεόδοτος Αγκύρας**, ο συναγωνιστής Κυρίλλου, περί των αυτών διδάσκει ούτως· τας των αγίων ιδέας ουκ εικόσιν εξ υλικών χρωμάτων αναμορφούν παρειλήφαμεν, αλλα τας τούτων αρετάς δια των εν γραφαίς περι αυτών δηλουμένων οίόν τινας εμψύχους εικόνας αναμάττεσθαι δεδιδάγμεθα, εκ τούτου προς τον όμοιον αυτοίς διεγειρόμενοι ζήλον· επει ειπάτωσαν οι τας τοιάσδε αναστηλούντες μορφάς, ποίας εκ τούτων άρα καταπολαύοιεν ωφελείας, ή εν ποία δια της τούτων αναμνήσεως ανάγονται πνευματική θεωρία; αλλ' εύδηλον, ως ματαία η τοιαύτη επίνοια, και διαβολικής μεθοδείας εύρημα».Mansi 13,309E -312A.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ «ανέγνω»

Ει Θεόδοτος (...) εν τω δε τω βίω, τη μακαρία συνεξεβόησεν αν Σωσάννη προς Θεόν λέγων· ο Θεός ο αιώνιος, ο των κρυπτών γνώστης, ο ειδώς πάντα πριν γενέσεως αυτών· συ επίστασαι, ότι ψευδή κατηγορήσάν μου, ζηλώσαντες τους πρεσβυτέρους της Βαβυλωνιακής συγχύσεως, οι της ψυχοφθόρου ταύτης καινοφωνίας εισηγηταί. Αλλά θέλοντες εαυτούς ικανούς και περιφανείς αποδείξαι, κενά τινα λαρυγγίζουσι, και ψευδής αποδείκνυται ο κάλαμος της γραφής αυτών, και προφανώς παραχαράκται της αληθείας ευρίσκονται· πολλοί γαρ μεθ' ημών εκζητήσαντες, είτα τε και ερευνήσαντες εν τοις λόγοις του αυτού Θεοδότου περί του προκειμένου ρητού, ει γαρ εγγέγραπται τι των τοιούτων, ουδαμή ουδαμώς εύρομεν· ουδέ γαρ αυτός τι των τοιούτων διηγόρευσε· προφανώς γαρ δέδεικται, ότι ου Θεοδότου η χρήσις εστι, πικρίας γαρ και παροξυσμού μεστός ο λόγος, και γλώσσης ακρατούς και ακαθάρτων χειλέων η τόλμα του φληναφήσαι, διαβολικής· χριστιανοκατηγόρων τούτο ιδίωμά τε και πλάσμα, και ου Θεοδότου· επει ει ως αυτοί φασιν, εξ αυτού την μαρτυρίαν παρήγαγον, έδει αυτούς τρανώς δηλώσαι, εκ ποίου λόγου αυτού η χρήσις ελήφθη· αλλ'ως γινώσκοντες αυτό φάλλον, το ψεύδος τη σιωπή επαφήκαν· τους λόγους αυτού τοίνην συναγείραντες· λέγομεν δη τους προς Λάύσον γραφέντας κατά Νεστορίου εν

τόμοις ἕξι, και την ερμηνείαν την εις το σύμβολον των εν Νικαία αγίων πατέρων, και τον λόγον τον εις την γέννησιν του κυρίου, τον εις τα φώτα, και τον εις τον Ηλίαν και την χήραν, και τον εις τον άγιον Πέτρον και Ιωάννην, και τον εις τον χωλόν τον καθήμενον. προς την ωραίαν πύλην, και τον εις τους τα τάλαντα λαβόντας, και τον εις τους δύο τυφλούς· ουδαμώς το ρητόν, ό αυτοί προσήνεγκαν, εύρομεν. αλλ'ουδέ ο ψευδοσύλλογος αυτών ότε ωχλαγωγείτο, και ανεγράφη εν τω φαλσολογήματι αυτών, από βιβλίου του Αγκυρανού η χρήσις μετελήφθη, αλλά δια ψευδοπιτακίου τινός ως λοιμός τις διέδραμεν, ού τινος μετέλαβον οι απλούστεροι. οι δε εχέφρονες και τη αληθεία πειθόμενοι, τούτο πάντοτε ως ψεύδος ηγήσαντο. Ηγήτορα δε της αυτών λοιμώδους αιρέσεως ετι προβάλλονται τον υπερασπιστήν Αρείου, και συνασπιστήν Ευσεβιου Νικομηδείας, Θεογνίου Νικαίας, και Μάριδος χαλκηδόνος, τον εξάρξαντα των αντιπαραταξαμένων τη εν Νικαία αγία συνόδω ούτω φάσκοντες. Mansi 13,312B-E.

Το υπολοιπο κειμενο δεν το ειχα γραψει γιατι αναφερεται στον Ευσεβιο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ «ανέγνω»

Τα ίσα δε και οι των αποστόλων μαθηταί και διάδοχοι θεοφάντορες ημών πατέρες εκδιδάσκουσι. λέγειν ουν ο εν σημειοφόροις περιβόητος **Επιφάνειος ο Κύπρου** προσέχετε εαυτοίς, και κρατείτε τας παραδόσεις, ας παρελάβετε· μη εκκλίνητε δεξιά, μηδέ αριστερά. οίς επιφέρει και εν τούτω μνήμην έχετε τέκνα αγαπητά, του μη αναφέρειν εικόνας επ'εκκλησίας, μήτε εν τοις κοιμητηρίοις των αγίων· αλλ'αιεί δια μνήμης έχετε τον Θεόν εν ταις καρδίαις υμών· αλλ'ούτε κατ'οίκον κοινόν. ουκ έξεστι γαρ Χριστιανώ δε οφθαλμών μετεωρίζεσθαι και ρεμβασμών του νοός. ος και ετέρους λόγους εξέθετο επ'ανατροπή της των εικόνων ποιήσεως, ους οι φιλομαθώς ζητούντες ευρήσουσιν». Mansi 13,292DE.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ «ανέγνω»

Οι φιλομαθείς περί την των εκκλησιαστικών πραγμάτων έρευναν, τους ετέρως φρονούντας, και θέλοντας την ίδιαν δικαιοσύνην στήσαι, και τη του Θεού αντιταχθήναι, ίσασι κιβδήλοις και παρεγγράπτους συγγράμμασιν ισχυριζομένους, ως νόθους όντως Τας και ου γνησίους υιούς της καθολικής εκκλησίας, αδελφούς δέξασθαι ου προσιέναι, μάλλον δε αποκροόμενοι λέγουσι· σπέρμα Χαναάν και Ιούδα· γνόντες το υπό του ευαγγελιστού ειρημένον· εξήλθον αφ υμών, αλλ'ουκ ήσαν εξ'ημών. Ει γαρ ήσαν εξ'ημών μεμενήκεισαν αν μεθ'ημών. και πάλιν, του θείου αποστόλου λέγοντος· ότι εισελεύσονται μετά την άφιξίν μου λύκοι βαρείς εις υμάς, μη φειδόμενοι του ποιμνίου, του αποσπών τους μαθητάς οπίσω αυτών. και βλέπετε, μη τις υμάς έσται ο συλαγωγών δια της φιλοσοφίας και κενής απάτης. και πάλιν ο αυτός φησι· μη παντί πνεύματι πιστεύετε. Πρέπον ουν εστι παντί Χριστιανώ παρεγγράπτων βίβλων ακρόασιν ποιουμένω, ταύτας διαπτύειν, και μηδόλως προσδέχεσθαι. Και γαρ του θείου αποστόλου προς Λαοδικείς φέρεται πλάστη επιστολή, εν τισι βίβλοις του αποστόλου εγκεμένη, ην οι πατέρες απεδοκίμασαν, ως αυτου αλλοτρίαν· και το κατά Θωμάν Μανιχαίοι παρεισήγαγον ευαγγέλιον, όπερ η καθολική εκκλησία ως αλλότριον ευσεβώς αποστρέφεται. Οία και νυνί η χρήσις, η λεγομένη μεν του αγίου πατρός ημών Επιφανείου, μη ούσα δε. αυτός γαρ ο θεσπέσιος πατήρ ογδοήκοντα κεφαλαίων έκδοσιν ποιησάμενος, πάσας τας αιρέσεις εθριάμβευσεν, Ελληνικάς τε και Ιουδαϊκάς, και όσαι κατά τον χριστιανισμόν γεγόνασι, μηδεμίαν παραλελοιπώς. και ει την των εικόνων ποιήσιν αλλοτρίαν του Χριστου εγίνωσκεν, εις τον αριθμόν των

αιρέσεων ταύτην κατέταξεν αν. πάλιν δε τας εκθέσεις ταύτας τας κατά των σεπτών εικόνων ανεξωγράφητο εν τε κοσμήσει των σεπτών ναών, και προς ημετέραν ανάμνησιν. Εκ γαρ αυτών των χρήσεων, ων εις μαρτυρίαν προσφέρονται οι της κενοφωνίας εισηγηταί, αυτόθεν έχει την ανατροπήν. Ο γαρ άγιος Επιφάνειος εν τοις χρόνοις ην Θεοδοσίου και Αρκαδίου. Παρεκτείνονται ουν έτη έως της νυνί αιρέσεως ωσει τετρακόσια. Και τας βίβλους τας κατά των εικόνων ουδείς των Χριστιανών εδέξατο, ει μη οι της κενοφωνίας ψευδήγοροι. και εάν τα τοσαυτα έτη εν τη εκκλησία ουκ εδέχθησαν, ουδέ νυνί αποδεχθήσονται, δια το μηδέπω αυτάς δεδέχθαι. Ην γαρ επιστολήν τινες αυτών προφέρονται ψευδώς επιγεγραμμένην του αγίου Επιφανείου του της Κυπρίων προέδρου προς Θεοδόσιον τον βασιλέα, ημείς ταύτην μετά χείρας λαβόντες, και αναγνόντες ερευνητικώς, και ου παροδευτικώς, εύρομεν εν τω τέλει της επιστολής έμφασιν τοιάδε περιέχουσαν· ότι πολλάκις λαλήσας τοις συλλειτουργοίς μου, περιαιρεθήναι τας εικόνας, ουκ εδέχθην παρ' αυτών, ουδέ προς βραχύ ακούσαι της emής φωνής ηνέσχοντο. σκοπήσωμεν ουν, τίνες ήσαν εν τοις χρόνοις του μνημονευθέντος πατρός ημών Επιφανείου εν τη εκκλησία αοίδιμοι διδάσκαλοι και περίβολοι αρραγείς της εκκλησίας· Βασίλειος ο μέγας εν έργω και λόγω, Γρηγόριος ο της θεολογίας επώνυμος, Γρηγόριος ο της Νυσσαέων πόλεως πρόεδρος, ο πατήρ πατέρων παρά πάντων ονομαζόμενος· και Ιωάννης, ούτινος από γλώσσης μέλιτος γλυκίων ρέον αυδή· τούνεκεν γαρ και την επωνυμίαν του χρυσού στόματος εδέξατο. Προς τούτοις και Αμβρόσιος, Αμφιλόχιος, και Κύριλλος Ιεροσολύμων, ει τοι (...Ει τι)νων αυτές ο συγγραψάμενος την των ρητών τούτων έκθεσιν, την κατά των σεπτών εικόνων, μη δεδέχθαι λέγει παρά των αγίων πατέρων των τότε εν τω βίω περιόντων, πώς ά αυτοί οι άγιοι πατέρες ουκ εδέξαντο, ημείς οι εις τα τέλη των αιώνων καταντήσαντες, και λόγου και γνώσεως απορούντες, ότι ουδέ μαθηταί εσμεν άξιοι αυτών καλείσθαι, τα φασογραφηθέντα κατά της εκκλησίας δεξόμεθα; άπαγε της εναγούς και τολμηράς εκθέσεως. εξέστησαν του ορθού λόγου οι τούτο κατά της εκκλησίας εγχειρήσαντες. Έστω εν ημίν τοις φιλοχρήστοις το του αποστόλου ρητόν, το φάσκον· κρατήσωμεν τας παραδόσεις, ας παρελάβομεν, και τας βεβήλους κενοφωνίας παραιτησώμεθα, και ψευδή και πεπλασμένα ταύτα γνωσώμεθα είναι. αι γαρ βιβλοι του αγίου πατρός ημών Επιφανείου, ήτε λεγομένη Αγκυρωτός και αι λοιπαί, εις πάσαν την οικουμένην δια(β)εβόηνται, και ο φθόγγος αυτών εξήχηται, και παρά μικρόν κατά πάσαν εκκλησίαν διεσπαρμένα εισί. ταύτα δε τα λογίδια, ά κατά των σεπτών εικόνων περι(β)ομβούσι, δύο η τρεις βίβλοι ανά πάσαν την οικουμένην ούπω εύρηνται. ει μη νεωστί εγράφησαν. Και ει ήσαν γνώριμοι εν τη καθολική εκκλησία, ώσπερ η λεγομένη Αγκυρωτός του Αγίου Επιφανείου, εν πάσαις ταις εκκλησίαις πεπλάτυνται, ούτως και αύται αν επλατήθησαν· αλλ'ως ξέναι και αλλότρια και παρεγγραπτοι, ουδέπω εν τη καθολική εκκλησία εδέχθησαν, αλλ' ουδέ ενεφανίσθησαν· ούκουν ουδέ νυνί, ίνα η ειρήνη του Θεού εν πάσαις ταις εκκλησίαις, και η αρχήθεν παράδοσις εμπεπολίτευται. μη παραπεμπέσθωσαν δε τας γλώσσας οι κακολόγοι, κατηγορούντες των ορθώς φρονούντων, ότι τω αγίω Επιφανίω εναντιούνται οι αποδεχόμενοι την αρχαίαν θεσμοθεσίαν της καθολικής εκκλησίας, ουδαμώς· το μεν γαρ σύγγραμμα αποβαλλόμεθα, τον δε άγιον πατέρα διδάσκαλον της καθολικής εκκλησίας γινώσκομεν. και γαρ οι εν τη αγία τετάρτη και οικουμενική συνόδω τη εν χαλκηδόνι συναθροισθέντες θείοι πατέρες την επιστολήν την λεγομένην Ιβά επισκόπου Εδέσης προς Μάρκον τον Περσην ανεθεμάτισαν, ως Νεστορίω συμφωνούσαν· ωσαύτως και οι της αγίας πέμπτης συνόδου· τον δε Ιβάν ουδαμώς. ου γαρ αληθές απεδείχθη, ότι Ιβά ην η επιστολή. ένθεν και εις τους αναθεματισμούς ου τον Ιβάν αναθέματι παρεπέμψαν, αλλά την λεγομένην Ιβά επιστολήν· ελέγετο γαρ,

ουκ (...) δε. όπως ουν και ταύτα τα ψευδηγορα συγγράμματα κατά των σεπτών εικόνων λέγονται μεν παράτινων του αγίου Επιφανείου, ουδαμή δε ουδαμώς εισίν, ως δέδεικται. Και γαρ ναόν ανεδείμαντο εν τη Κυπρίων νήσω οι αυτού μαθηταί, ονομάσαντες αυτόν του αυτού πατρός και μετά πολλών εικονικών στηλογραφιών και αυτού εικόνα εν τω ναώ ανέθηκαν. και ει ούτος την των σεπτών εικόνων εβδολεύσσετο όψιν, πώς οι τούτου φοιτηταί εικονικώς τούτον εστηλογράφησαν; κρίνατε πάντες οι ακούοντες, και το αληθές δια του ψεύδους χωρίσατε. Ότι ου του πατρός αι εκδόσεις αύται, αλλά Μανιχαϊκαί τινές, αφ ων φευξώμεθα, ως χολής πικρίας μεμεστωμένων. αυτοί γαρ και οι της συγχύσεως εισηγηταί ταύτην την θέαν εδέξαντο ουδαμώς, ως ουκ αληθώς πρεσβεύοντες ενανθρωπήσαι τον Θεόν λόγον σαρκί, αλλά κατά φαντασίαν και δόκησιν, διο και ούτοι φαντασιούμενοι, έτερα ανθ'ετερων νοουντες, προφερονται ταδε». Mansi 13,292E- 296E.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ «ανέγνω»

«Και **Αθανάσιος δε ο της Αλεξανδρείας** φωστήρ έφη · πως ουκ έστιν ελεήσαι τους τα κτίσματα σεβομένους; Ότι οι βλέποντες τοις μη βλέπουσι προσεύχονται, και οι ακούοντες τοις μη ακούουσι · κτίσμα γαρ υπό κτίσματος ουδέποτε σωθήσεται». Mansi 13,300E.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ «ανέγνω»

«Βαβαί της παρανοίας (...) τινα βλασφημίας οδόν εννοήσαντες, της αληθείας παρεκβεβήκασι. του γαρ θεσπεσίου πατρός κατά των ειδώλων ταύτα διαγορεύσαντος, αυτοί μετά την επίγνωσιν της αληθείας, και της ειλικρινούς ομολογίας, και της θείας αναγενήσεως, εκτός του ενός επί πάντων θεού κτίσματος λατρεύειν των Χριστιανών κατηγορούσι, και ειδωλολατρείν αποφαίνονται. Φείσαι κύριε του λαού σου, και μη δως τινα απαχθήναι τη αυτών βλασφημία. Πάντες γαρ οι τω ονόματί σου κεκλημένοι ομολογούμεν σε λυτρώσασθαι ημάς εκ της των ειδώλων απάτης και πλάνης· και μετά την σην επίγνωσιν ουδαμώς οι της θείας αναγενήσεως αξιωθέντες εξετράπημέν τινι κτίσματος των υπό τον ουρανόν την θείαν σου προσκύνησιν προσάγειν, αλλά σοι τω μόνω λυτρωτή ημών, και ψάλλομεν· κύριε εκτός σου άλλον ουκ οίδαμεν, το όνομά σου ονομάζομεν. Μάρτυς αυτός, και των αγίων, αγγελών στρατιαί, και θεία ομήγουρις αποστόλων, προφητών και μαρτύρων και θεσπεσίων πατέρων. Έχομεν δε εις ανάμνησιν του παντός ημών αισθητηρίου, εις δόξαν σην, προς το ανάγεσθαι ημάς προς την σην μεγαλειότητα, και τύπον του θείου σταυρού, και ευαγγελικήν διήγησιν, και εικονικήν αναζωγράφησιν, και έτερα πλείστα καθιερωμένα σκεύη· και ταύτα ασπαζόμεθα δια το επί τω ονόματί σου γεύεσθαι και ανατεθήναι. Αλλ'οι ενεργήσαντες θησαυρίσματα γλώσση ψευδεί, μάταια εδίωξαν. Διο και οίχεται αυτών πάσα γλωσσαλγία. καθάπερ γαρ φωτός αναλάμπσαντος το σκότος εκδιώκεται, ούτως της αληθείας φανείσης το ψεύδος της αυτών γλώττης εξετιμήθη τη μαχαίρα του πνεύματος. Του δε τμηθεντος έχοντες καταλείμματα, επιφέρουσι, λέγοντες τοιάδε».Mansi 13,301AD.